

Сіренко Н. М.

*доктор економічних наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет, Україна;
e-mail: sirenko@mnaui.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-1660-1073*

Лункіна Т. І.

*доктор економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет, Україна;
e-mail: lunkina_tanya@i.ua; ORCID ID: 0000-0001-7252-3239*

Бурковська А. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет, Україна;
e-mail: burkovskaya@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4158-1721*

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОКАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Досліджено елементи інституціонального середовища. Здійснено аналіз дефініцій «інститут» та «інституція». З'ясовано, що на формування інституціонального забезпечення локальної соціальної відповідальності впливає соціально-економічний розвиток країни, суб'єкта господарювання та індивіда. Обґрунтовано фактори впливу при формуванні середовища локальної соціальної відповідальності аграрного підприємства. Проаналізовано динаміку валового внутрішнього продукту в окремих країнах та регіонах світу. Установлено, що рівень інфляційних процесів в Україні, які спостерігаються протягом останніх років, є занадто високими, що призводить до зниження рівня життя і добробуту населення. Запропоновано розглядати середовище формування локальної соціальної відповідальності на аграрному підприємстві в розрізі напрямів сприйняття локальної соціальної відповідальності: індивідуальному, організаційному, інституціональному, економічному, кадровому, соціальному, екологічному, інфраструктурному, природнокліматичному, техніко-технологічному. Доведено, що на кожному із складових середовища локальної соціальної відповідальності впливають фактори як зовнішнього (соціально відповідальний бізнес), так і внутрішнього (корпоративна соціальна відповідальність) середовища. З'ясовано, що в результаті формування середовища локальної соціальної відповідальності створюється позитивний результат у розрізі кожного зазначеного елемента. Проаналізовано напрями інституціонального забезпечення соціальної відповідальності та локальної соціальної відповідальності аграрного сектору в розрізі рівнів функціонування та запропоновано перспективні нормативно-правові документи, що значно поліпшать розвиток соціальної відповідальності на всіх рівнях ієрархії. Обґрунтовано, що інститути впливу на соціальну відповідальність залежать від формальних і неформальних інституцій. Наведено інституціональне забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки, який ураховує такі складові: економічну, екологічну, кадрову та соціального спрямування.

Ключові слова: локальна соціальна відповідальність, інститут, інституція, інституціональне забезпечення, аграрний сектор.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 2; бібл.: 11.

Sirenko N. M.

*Doctor of Economics, Professor,
Mykolayiv National Agrarian University, Ukraine;
e-mail: sirenko@mnaui.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-1660-1073*

Lunkina T. I.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Mykolayiv National Agrarian University, Ukraine;
e-mail: lunkina_tanya@i.ua; ORCID ID: 0000-0001-7252-3239*

Burkovskaya A. V.
*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Mykolayiv National Agrarian University, Ukraine;
e-mail: burkovskaya@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4158-1721*

INSTITUTIONAL PROVIDING OF LOCAL SOCIAL RESPONSIBILITY IN AGRARIAN SECTOR OF THE ECONOMY

Abstract. The article examines the elements of the institutional environment. The analysis of the «institute» and «institution» terms is carried out. It was found out that the formation of the institutional provision of local social responsibility of individuals is influenced by the social and economic development of the country. The factors influencing the formation of the environment of local social responsibility of the agrarian enterprise are substantiated. The dynamics of gross domestic product in some countries and regions of the world is analyzed. It has been established that the level of inflation in Ukraine, which has been observed in recent years, is too high. It leads to a decrease in the standard of living and welfare of the population. It is proposed to consider the environment of local social responsibility formation in the agrarian enterprise in the context of local social responsibility perceptions: individual, organizational, institutional, economic, personnel, social, ecological, infrastructure, environmental and climatic, technical and technological. It is proved that the factors of both external (socially responsible business) and internal (corporate social responsibility) environment are influenced by each of the components of the local social responsibility environment. It is revealed that as a result of the formation of local social responsibility environment has a positive result which is created in the context of each specified elements. The directions of institutional provision of social responsibility and local social responsibility of the agrarian sector in terms of levels of functioning are analyzed. Some efficient juridical legal documents are proposed, which will significantly improve the development of social responsibility at all levels of the hierarchy. It is substantiated that institutes of influence on social responsibility depend on formal and informal institutions. The institutional provision of local social responsibility of the subjects of the agrarian sector of the economy is given, taking into account the following components: economic, ecological, personnel and social components.

Keywords: local social responsibility, institute, institution, institutional support, agrarian sector.

JEL Classification D20, M14, Q10
Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 2; bibl.: 11.

Сиренко Н. Н.
*доктор экономических наук, профессор,
Николаевский национальный аграрный университет, Украина;
e-mail: sirenko@mnaui.edu.ua; ORCID ID: 0000-0003-1660-1073*

Лунина Т. И.
*доктор экономических наук, доцент,
Николаевский национальный аграрный университет, Украина;
e-mail: lunkina_tanya@i.ua; ORCID ID: 0000-0001-7252-3239*

Бурковская А. В.
*кандидат экономических наук, доцент,
Николаевский национальный аграрный университет, Украина;
e-mail: burkovskaya@gmail.com; ORCID ID: 0000-0003-4158-1721*

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЛОКАЛЬНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ СУБЪЕКТОВ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ

Анотация. Исследованы элементы институциональной среды. Установлено, что на формирование институционального обеспечения локальной социальной ответственности влияет социально-экономическое развитие страны, предприятия и индивида. Предложено рассматривать среду формирования локальной социальной ответственности на аграрном

предприємства в разрізі напрямлений восприяття локальної соціальної відповідальності індивідуальному, організаційному і інституційному. Приведені механізми формування інституційного забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора економіки.

Ключеві слова: локальна соціальна відповідальність, інститут, інституція, інституційне забезпечення, аграрний сектор.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 2; библ.: 11.

Вступ. Організаційну функцію в формуванні суспільства покладено на інституції, в тому числі ними здійснюється значний вплив на ефективність використання обмежених ресурсів та на досягнення соціального зростання на основі Цілей сталого розвитку. Основні теорії інституціоналізму фокусуються не тільки на економічних та технологічних чинниках розвитку суспільства, а й на соціальних, морально-етичних, екологічних та духовних. Бурхливий розвиток суспільства спонукає пошук нових напрямів розвитку діяльності суб'єктів господарювання, які б ґрунтувалися не тільки на отриманні прибутку, а й враховували інтереси усіх зацікавлених сторін (громаду, працівників акціонерів, споживачів тощо). Локальна соціальна відповідальність (включає корпоративну соціальну відповідальність та соціально відповідальний бізнес) формує в суб'єктів господарювання нове бачення та підхід щодо ефективності функціонування, побудованого не тільки на максимізації прибутків, а й враховує соціальні та екологічні показники розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі дефініції «інститут» та «інституція» розглядаються багатьма вченими та науковцями, що пояснюється багатоваріантністю та складністю даного поняття. На думку Катигрбової О.В., інститут базується на формальних та неформальних інституціях та виникає між різними суб'єктами господарювання (держава, суспільство, домогосподарство, підприємство тощо) [1]. Також варто виокремити дослідження Ю. Райти, яка ґрунтовно дослідила понятійний апарат інституційного середовища, зокрема: «інститут», «інституція», «інституційне середовище» [2].

Щодо інституційного забезпечення соціальної відповідальності, то варто навести дослідження С. Король, яка запропонувала інституційний підхід до соціально відповідального бізнесу та виокремила поняття «інститут соціальної відповідальності бізнесу» [3].

Проте, поза увагою дослідників залишається інституційне забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів саме аграрного сектора економіки, що й потребує подальшого дослідження.

Метою статті є проведення аналізу щодо інституційного забезпечення локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора економіки на основі формування середовища та механізму його забезпечення.

Результати дослідження. На основі проведених досліджень, з'ясовано, що елементи інституційного середовища є засобами впливу на реальний економічний та соціальний розвиток країни. Рівень життя населення в кожній країні детерміновано залежить від політичних, економічних, соціальних та інших факторів впливу. Якщо для однієї країни соціальні стандарти у сфері доходів (мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум) встановлюються на рівні доходної частини країни і можуть бути значно високими, то для іншої країни в залежності від її розвитку, ці ж стандарти можуть бути досить на низькому рівні.

У розрізі основних індикаторів серед країн світу, Україна має найнижчий рівень ВВП, який характеризується низькою тривалістю життя (71,9 року) і найнижчим показником Індексу людського розвитку серед зазначених країн (0,74) (табл. 1).

Найбільший рівень ВВП на душу населення спостерігався у США 2017 року і становив 59 532 дол. США, найменший рівень цього показника в Україні 2017-го, що становить 2 583 дол. США. Високий рівень ВВП забезпечує належні умови життєдіяльності і

сприяє збільшенню тривалості життя (Японія — 83,9 року; Франція — 82,4 року; Великобританія — 81,7 року; Німеччина — 81,2 року) та Індексу людського розвитку (Німеччина – 0,94; Великобританія і США — 0,92; Японія – 0,91, Франція – 0,90). Аналізуючи безпосередній вплив розміру ВВП країни на рівень життя населення, встановлено, що найвищий рівень цього показника мають США (за індексом 129,6), а найменший — країни ЄС (за індексом 166,6). Найбільший рівень ВВП спостерігається у США протягом зазначених років і 2017 року становить 19 390,6 млрд дол., що на 2 112,9 млрд дол. більше, ніж у країнах ЄС. Варто зазначити, що в усіх країнах спостерігається позитивна динаміка цього показника.

Таблиця 1

Динаміка валового внутрішнього продукту в окремих країнах і регіонах світу

Роки	Країни			
	США, млрд дол.	Світ, млрд дол.	ЄС, млрд дол.	Україна, млн грн
2010	14 964,4	65 349,0	14 820,0	1 082 569,0
2011	15 517,9	72 374,0	15 390,0	1 316 600,0
2012	16 155,3	73 631,0	15 830,0	1 408 889,0
2013	16 691,5	75 566,0	16 714,0	1 454 931,0
2014	17 393,1	78 037,0	17 610,0	1 566 728,0
2015	18 036,7	73 502,0	19 280,0	1 979 458,0
2016	18 569,1	75 213,0	19 180,0	2 383 182,0
2017	19 390,6	79 865,5	17 277,7	2 982 900,0
2017 р. Індекс ВВП (2010 р.=100%)	129,6	122,2	116,6	275,5

Примітка. Сформовано за [5—11].

Щодо України, то спостерігається також позитивна тенденція ВВП по роках. Так, індекс зазначеного показника у порівнянні 2017 р. з 2010 р. становить 275,5, що свідчить про значне підвищення сукупного доходу країни, проте в доларовому еквіваленті є найнижчим значенням у порівнянні з іншими країнами. Це свідчить, про те, що рівень інфляційних процесів в Україні, які спостерігаються протягом останніх років, є занадто високими, що призводить до зниження рівня життя та добробуту населення, а це, у свою чергу, прямо пропорційно впливає на рівень соціально-економічного розвитку країни й на соціально відповідальну поведінку споживачів продукції аграрного сектору, як одних із ключових стейкхолдерів розвитку та формування аграрного сектору економіки країни.

З огляду на це обґрунтовано фактори впливу при формуванні середовища локальної соціальної відповідальності аграрного підприємства (табл. 2).

На кожну із виділених складових впливають фактори як зовнішнього (СВБ), так і внутрішнього (КСВ) середовища. У результаті формування середовища локальної соціальної відповідальності створюється позитивний результат у розрізі кожного елементу. Інститути впливу на соціальну відповідальність поєднані із формальними й неформальними інституціями утворюють інституціональне середовище, яке спонукає підприємства, в тому числі й аграрні створювати нові форми (моделі) побудови бізнесу.

Кожен із зазначених напрямів формується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. У підсумку при формуванні середовища локальної соціальної відповідальності виникають позитивні результати реалізації соціальної відповідальності.

Так, на кадровому рівні – це підвищення мотивації та продуктивності праці працівників; на екологічному – екологізація та виробництво екологічно-безпечної сільськогосподарської продукції; на інституціональному – покращується імідж підприємства та спостерігається лояльність споживачів продукції підприємства; на індивідуальному – визнання як на місцевому, так і на міжнародному рівнях тощо.

Середовище формування локальної соціальної відповідальності аграрного підприємства

Напрями локальної соціальної відповідальності	Зовнішні фактори впливу (СВБ)	Внутрішні фактори впливу (КСВ)	Результати реалізації СВ
Економічний	<ul style="list-style-type: none"> - сезонність виробництва; - рівень економічного розвитку держави; - темп інфляції; - економічний та соціальний розвиток сільської місцевості; - рівень доходів населення 	<ul style="list-style-type: none"> - фінансові ресурси підприємства; - резервні потужності підприємства; - відсоток власного капіталу; - залучення позикових коштів; - обсяг дебіторської та кредиторської заборгованості 	<ul style="list-style-type: none"> - показники діяльності підприємства (дохідність, прибутковість, рентабельність); - мінімізація ризиків; - залучення інвестицій
Організаційний	<ul style="list-style-type: none"> - структура корпоративного управління; - форма власності та розмір підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - місія та цінності підприємства; - стратегія підприємства; - застосування дуального навчання - стратегічне планування діяльності підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - залучення інвесторів та акціонерів; - підвищення якості та безпеки продукції харчування; - співпраця з науковими установами та ЗВО; - формування не фінансової звітності
Кадровий	<ul style="list-style-type: none"> - інтелектуальний потенціал підприємства; - кваліфікаційна відповідність фахівців потребам аграрного бізнесу; - наявність робочої сили в аграрному секторі; - міграція сільської молоді 	<ul style="list-style-type: none"> - відповідальність та контроль за дотримання принципів ЛСВ працівниками; - цінності та знання про ЛСВ працівниками; - сприйняття моделі побудови бізнесу працівниками на засадах ЛСВ; - рівень кваліфікованості персоналу 	<ul style="list-style-type: none"> - залучення працівників щодо формування результатів діяльності; - підвищення мотивації працівників; - підвищення продуктивності праці працівників;
Соціальний	<ul style="list-style-type: none"> - рівень освіти; - соціальна забезпеченість (співвідношення заробітної плати до прожиткового мінімуму); - соціалізація освіти 	<ul style="list-style-type: none"> - соціальні програми та пакети; - неформальна згуртованість працівників; - благодійні акції соціального спрямування 	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення рівня життя сільського населення; - покращення інфраструктури сільської місцевості; - зниження міграції сільської молоді; - залучення соціальних інвестицій; - збереження соціально-культурної спадщини
Екологічний	<ul style="list-style-type: none"> - рівень забруднення навколишнього середовища; - стан природних ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> - контроль якості с. г. продукції; - сертифікація с. г. продукції; - екологічний податок; - використання ресурсозберігаючих технологій 	<ul style="list-style-type: none"> - екологізація с. г. продукції; - виробництво екологічно безпечної с. г. продукції; - залучення «зелених» інвестицій
Інфраструктурний	<ul style="list-style-type: none"> - логістичне забезпечення; - функціонування сфери послуг; - розвиток технологій (зв'язок, мобільність) 	<ul style="list-style-type: none"> - матеріально-технічне забезпечення аграрного підприємства; - матеріальне (товари, роботи, послуги) та нематеріальне виробництво (духовні цінності) 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток технологій та забезпечення доступу до них; - розвиток громади; - конкурентоспроможність робочої сили

Природно-кліматичний	<ul style="list-style-type: none"> - кліматичні умови; - сезонність виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> - належне використання природних ресурсів; - використання гідрогеологічних поужностей підприємством (грунтові води, рельєф) 	<ul style="list-style-type: none"> - показники діяльності підприємства (урожайність с. г. продукції, продуктивність худоби)
Техніко-технологічний	<ul style="list-style-type: none"> - науковий потенціал аграрного сектору; - інновації у сфері технологій; - сезонність виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> - моральне та фізичне зношення обладнання; - виробничі можливості обладнання; - забезпечення сировиною та матеріалами 	<ul style="list-style-type: none"> - інноваційний розвиток підприємства; - модернізація основних виробничих складових підприємства; - випереджаюча амортизація
Інституціональний	<ul style="list-style-type: none"> - економічні, політичні та соціальні фактори; - стейкхолдери (акціонери, споживачі тощо); - регулювання (стандарти, сертифікація); - взаємовідносини з органами влади 	<ul style="list-style-type: none"> - стейкхолдери (працівники); - корпоративні права; - регулювання діяльності та її покращення 	<ul style="list-style-type: none"> - імідж (репутація); - відданість споживачів продукції підприємства; - відносини із зацікавленими сторонами
Індивідуальний	<ul style="list-style-type: none"> - контроль та дотримання соціальної відповідальності підприємства відповідно до міжнародного та вітчизняного законодавств; - дотримання підприємством принципів ЛСВ; - власне бачення побудови бізнесу 	<ul style="list-style-type: none"> - корпоративні правила та кодекси; - застосування інноваційних підходів в управлінні у напрямі ЛСВ 	<ul style="list-style-type: none"> - формування нової форми бізнесу (соціальне підприємництво); - визнання як на місцевому, так і на міжнародному рівнях; - позитивний імідж підприємства; - відданість с. г. продукції споживачами

Примітка. Авторська розробка.

Процес інституціонального забезпечення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору повинен здійснюватися на основі взаємодії певних інститутів та інституцій як на рівні підприємства, так і на рівні держави.

Загалом, упорядкування інституційно-інституціонального забезпечення соціальної відповідальності та локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора у розрізі рівнів функціонування між бізнесовими структурами та державною владою, передбачає належне виконання відповідних нормативно-правових документів. На основі проведених досліджень, з'ясовано, що в Україні на глобальному рівні необхідно переглянути та оновити чинні документи, щодо розвитку соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору (декларації, конвенції, директиви).

На нижчих рівнях передбачається розробка важливих документів (законів, стратегій, концепцій, кодексів), які сприятимуть ефективному розвитку соціальної відповідальності та локальної соціальної відповідальності в аграрному секторі. Також доцільно розглянути та в разі потреби розширити функції контролюючих органів управління СВ та ЛСВ суб'єктів аграрного сектору на всіх рівнях ієрархії, скористатися можна досвідом іноземних країн. Саме в такому разі можливе істотне підвищення розвитку СВ та ЛСВ в аграрному секторі економіки України.

Серед перспективних напрямів інституціонального забезпечення СВ та ЛСВ аграрного сектору у розрізі рівнів функціонування, слід відмітити: розробку та затвердження на національному (регіональному, місцевих) рівнях влади Стратегій розвитку соціальної відповідальності аграрного сектору; «Національного плану дій щодо розвитку соціальної відповідальності в аграрному секторі»; затвердження законів України «Про соціальну відповідальність аграрного сектору України», «Про нефінансову звітність агрохолдингів України», «Про соціальне підприємництво» тощо.

На основі узагальнення існуючих наукових підходів, нами запропоновано механізм інституціонального забезпечення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки (рис.).

На глобальному рівні інституціональне забезпечення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки відбувається на основі інститутів (ЗВО, наукові установи, дослідні підприємства тощо) та інституцій (формальних та неформальних).

На цьому рівні основними напрямками інституціонального забезпечення є: природно-ресурсний, економічний, кадровий, організаційний, екологічний, інституціональний, індивідуальний, соціальний, інфраструктурний, технологічний, виробничий, інноваційний. На рівні суб'єктів господарювання варто виокремити такі складові інституціонального забезпечення як економічна, кадрова, екологічна та соціального спрямування.

Отже, з огляду на вищесказане, інституціональне забезпечення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки, трактується нами як комплексне поєднання формальних норм і практичних заходів цілеспрямованої державної політики стратегічних пріоритетів, спрямованих на розвиток соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки.

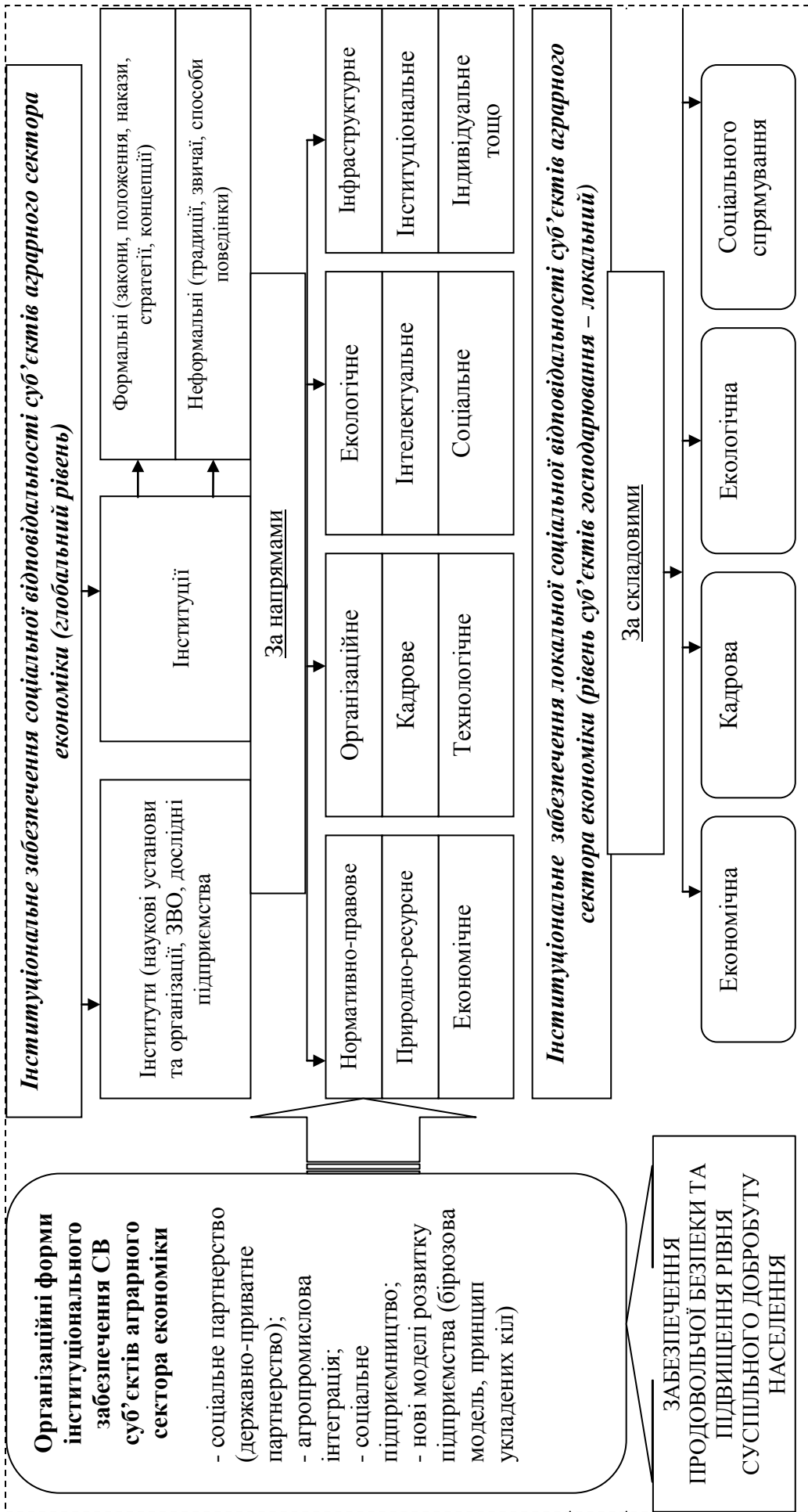

Рис. Інституціональне забезпечення соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора економіки

Примітка. Авторська розробка.

Висновки. Таким чином, інституціональне забезпечення та формування локальної соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки залежить від соціально-економічного розвитку суспільства. Залежно від того, як розвивається країна, формуються новий світогляд і бачення суспільства щодо нових форм інституціонального забезпечення.

Локальна соціальна відповідальність є новим підходом щодо поведінки аграрного бізнесу в суспільстві, яка враховує не тільки економічні результати, а й екологічні, соціальні. Саме на основі локальної соціальної відповідальності можливий новий напрям формування інституціонального забезпечення: соціальне підприємництво, соціальне партнерство, агропромислова інтеграція тощо.

Література

1. Катигрובה О. В. Сутнісна характеристика понять «інститут» та «інституція» в теорії інновацій [Електронний ресурс] / О. В. Катигрובה. — Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/economy-311/economic-theory-and-history-311/7510-description-of-understanding-sutnsna-qnstitutq-ta-qnstitutsyaq-in-teor-nnovatsy>.
2. Райта Ю. В. Формування інституційного середовища підприємницької діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Ю. В. Райта. — Львів, 2006. — 24 с.
3. Король С. Інституційний підхід до соціальної відповідальності бізнесу / С. Король // Вісник КНТЕУ. — 2013. — № 3. — С. 42—55.
4. United Nations development programme [Electronic resource]. — Available at : <http://www.undp.org/content/undp/en/home.html>.
5. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку: Україна в індикаторах сталого розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/services/ukraine-sd>.
6. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку : глобальний аналіз якості безпеки життя [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/services/country-profiles-visualization>.
7. Global Launch of 2016 : Human Development Report [Electronic resource]. — Available at : <http://hdr.undp.org/en/indicators/69206>.
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. ВВП України : фінансовий портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/gdp>.
10. Рейтинг стран мира по ВВП [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://svspb.net/danmark/vvp-stran.php>.
11. Динамика ВВП мира с 1970 по 2016 года [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://seosait.com/dinamika-vvp-mira-1970-2016>.

Стаття рекомендована до друку 21.02.2020

© Сіренко Н. М., Лункіна Т. І.,
Бурковська А. В.

References

1. Katigrobova, O. V. (n. d.). *Sutnysna kharakterystyka poniat «instytut» ta «instytutsiia» v teorii innovatsii [Essential description of the concepts of «institute» and «institution» in the theory of innovation]*. Retrieved from <http://www.sworld.com.ua/index.php/en/economy-311/economic-theory-and-history-311/7510-description-of-understanding-sutnsna-qnstitutq-ta-qnstitutsyaq-in-teor-nnovatsy> [in Ukrainian].
2. Raita, Yu. V. (2006). *Formuvannia instytutysiinoho seredovyshcha pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini [Formation of the institutional environment of business activity in Ukraine]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. [in Ukrainian].
3. Korol, S. (2013). *Instytutsiinyi pidkhid do sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu [Institutional Approach to Corporate Social Responsibility]*. *Visnyk KNTEU — Bulletin of KNTEU* [in Ukrainian].
4. United Nations development program. (n. d.). *www.undp.org*. Retrieved from <http://www.undp.org/content/undp/en/home.html>.
5. Svitovyi tsentr danykh z heoinformatyky ta staloho rozvytku: Ukraina v indykatorakh staloho rozvytku [World Data Center for Geoinformatics and Sustainable Development: Ukraine in Sustainable Development Indicators]. (n. d.). *wdc.org.ua*. Retrieved from <http://wdc.org.ua/en/services/ukraine-sd> [in Ukrainian].
6. Svitovyi tsentr danykh z heoinformatyky ta staloho rozvytku : hlobalnyi analiz yakosti bezpeky zhyttia [World Data Center for Geoinformatics and Sustainable Development: A Global Analysis of Quality of Life Security]. (n. d.). *wdc.org.ua*. Retrieved from <http://wdc.org.ua/en/services/country-profiles-visualization> [in Ukrainian].
7. Global Launch of 2016: Human Development Report. (n. d.). *hdr.undp.org*. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/indicators/69206>.
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n. d.). *www.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>. Screened title [in Ukrainian].
9. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (n. d.). *VVP Ukrainy: finansovyi portal [GDP of Ukraine: financial portal]*. *index.minfin.com.ua*. Retrieved from <http://index.minfin.com.ua/index/gdp> [in Ukrainian].
10. Rejting stran mira po VVP [Worldwide ranking of GDP]. (n. d.). *svspb.net*. Retrieved from <http://svspb.net/danmark/vvp-stran.php> [in Russian].
11. Dinamika VVP mira s 1970 po 2016 goda [Dynamics of world GDP from 1970 to 2016]. (n. d.). *seosait.com*. Retrieved from <http://seosait.com/dinamika-vvp-mira-1970-2016> [in Russian].

The article is recommended for printing 21.02.2020

© Sirenko N. M.,
Lunkina T. I., Burkovskaya A. V.